

Overvåking i Sirdal etter utlegging av gyte- og kalkgrus 2023

Overvåking år 1; 2024

Skien, 11. august 2024

Innledning

Finsåvassdraget er et lite vassdrag vest for Tonstad i Sirdal kommune. Vassdraget er regulert for vannkraftproduksjon. Det har blitt gjennomført prøvefiske her flere ganger, sist i 2017 ([GN 2018-5](#)). Det settes ut fisk som kompensasjon for redusert rekruttering i noen av vannene. Omfanget av utsetting har blitt redusert i takt med økende naturlig rekruttering i flere av vannene. En undersøkelse høsten 2022 viste at det var først og fremst Lindvatnet og Øvre Løyntjønn som manglet rekruttering i tilstrekkelig grad ([GN 2022-9](#)). Det ble vurdert at utlegging av gytegrus, iblandet kalkgrus kunne være det som skal til for å oppnå naturlig rekruttering også her.

Miljøforvaltningen har signalisert at det er ønskelig å gå bort fra utsetting av kultivert settefisk. Det skal i stedet legges til rette for at fisken kan ha naturlig rekruttering i det enkelte magasinet. Det er to faktorer som begrenser rekruttering i Lindvatnet. Det er fortsatt nedsatt miljøtilstand i vannet som følge av årtier med sur nedbør. Selv om det er langt mindre sur nedbør nå er effekten fortsatt gjeldende noen steder, særlig i områder med skrint jordsmonn og harde bergarter. Reguleringsiltakene har endret innsjøene fysisk, med varierende vannstand gjennom året og demning i utløpet. Dette kan stenge for tidligere gyteområder, men også by på nye muligheter.

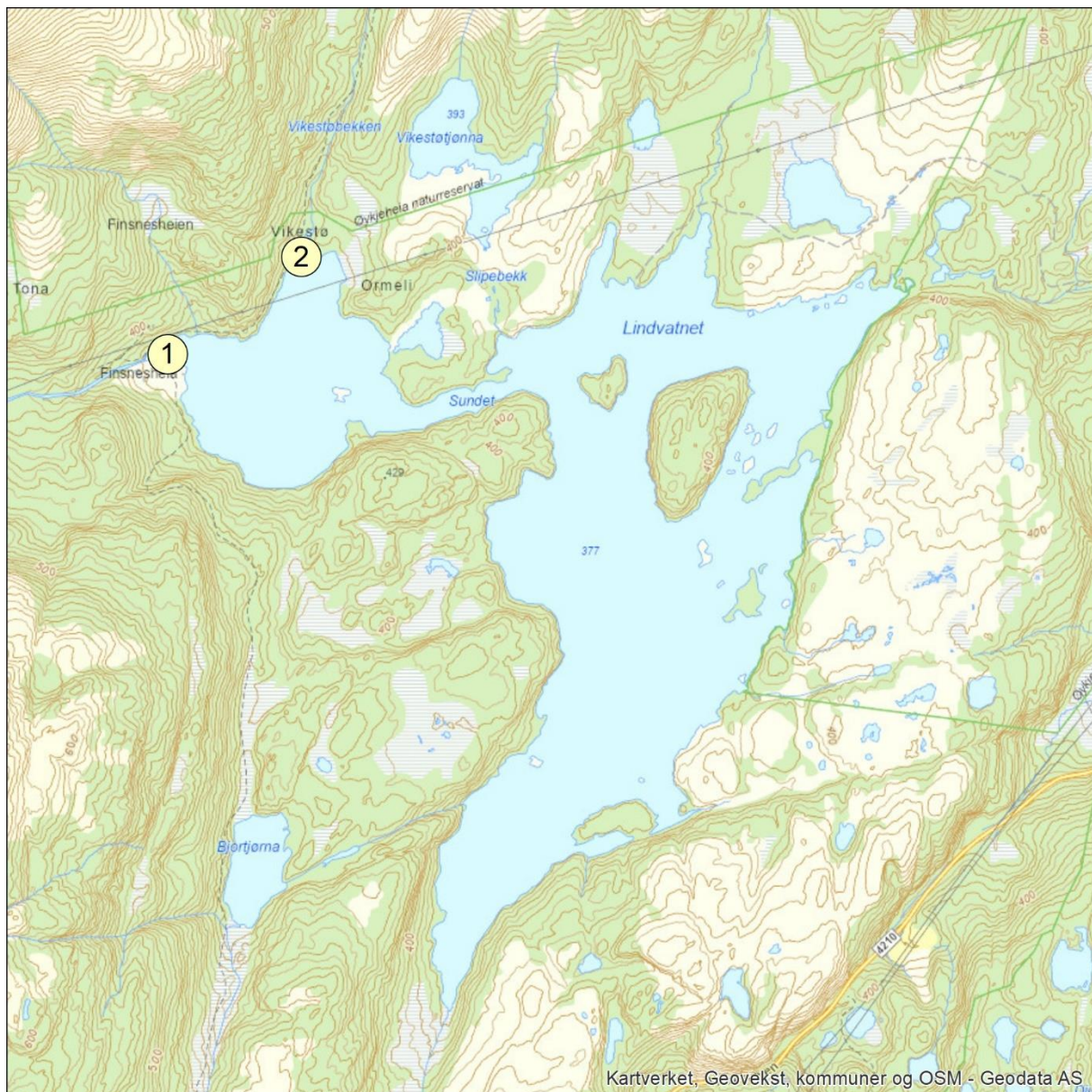
Utlegging av gyte- og kalkgrus 2023

I vestre del av Lindvatnet er det en avsondret del av vannet som kun påvirkes av vannstandsendringer når nivået nærmer seg HRV. Her er det to innløpsbekker som har potensiale som gytebekker. Det ble lagt ut gyte-/kalkgrus i disse bekkene i 2023 ([GN 2023-10](#)). Bekkene ble nummereres etter rekkefølgen de ble behandlet. Tabell 1 viser hvor mye som ble brukt i de to bekkene. Kart 1 viser bekkenes plassering.

Tabell 1: Oversikt over hvor mange storsekker (à ca. 800 kg.) gyte-/kalkgrus som ble brukt, august 2023.

Bekk	Nr	Gyte-/kalkgrus
Midtstølbekken	1	10
Vikestølbekken	2	6

Lindvatnet

Kart 1: Lindvatnet med nummerering av bekkene som ble behandlet.

Lindvatnet (Vann-Nett; 026-1422-L) ligger sørvest for Tonstad (kart 1). Ved HRV (høyeste regulerte vannstand) har den et areal på 84 hektar. Magasinet er regulert 20 meter, fra 357 til 377 moh. I vest er det en avsondret del av magasinet som ikke reguleres i like stor grad.

1. Midtstølbekken

Bilde 1.1. Midtstølbekken nederst ved overgangen mot magasinet.

Midtstølbekken (kart 1, tabell 1) skulle etter planen behandles over en strekning på om lag 100 meter, deriblant litt ut i reguleringssonen. Bekken har i utgangspunktet grovt bunnssubstrat. Bekken er litt påvirket av forsurening. Det går en høyspentlinje nært opp til bekken. Det ble gjort nøyaktige målinger i felt for å definere en 30 meters sikkerhetssone fra linjen. Dette førte til at den midtre delen av det tiltenkte tiltaksområdet måtte unntas på grunn av sikkerhet ved helikopterflyving. Grusen som ble langt ut oppstrøms dette vil over tid flytte seg noe nedover slik at dette området også får en effekt av tiltaket.

Overvåking 2024

Det var en ganske stor vannføring i bekken på undersøkelsestidspunktet. Grusen var godt fordelt nederst ved utløpet i magasinet (bilde 1.1). Opp mot vandringshinderet er elveløpet smalere og der var vannstrømmen så sterk at det ikke var egnet for undersøkelser (bilde 1.2).

Det ble utført elfiske i nedre halvdel av tiltaksområdet, samt i et sideløp som går tørt på lavere vannføring. Det ble ikke fanget fisk.

Bilde 1.2. Øverste delen av Midtstølbekken var vanskelig å undersøke på grunn av mye vann.

Vurderinger

Grusen hadde fordelt seg godt, også ut i deltaområdet. Det er mulig at grusen fortsatt var i bevegelse under gytetiden i fjor. Det kan være en årsak til at det ikke var yngel i år. Det bør være større sjanse for rekruttering neste år.

Den forholdsvis store vannføringen gjorde det umulig å undersøke øvre deler av bekken.

Det bør vurderes å bruke finmasket garn i deltaområdet ved en senere anledning.

2. Vikestølbekken

Bilde 2.1. Vikestølbekken, om lag midtveis i tiltaksområdet.

Vikestølbekken (kart 1, tabell 1) ble behandlet over en strekning på litt under 100 meter, med overvekt på reguleringssonen. Bekken har i utgangspunktet et litt grovt substrat, men ikke så grovt som Midtstølbekken. Den er også påvirket av forsurening. Høyspentlinjen var også her en faktor som måtte tas hensyn til, men det gav bare mindre justeringer av grusutleggingen. Denne bekken har et mindre nedbørsfelt enn Midtstølbekken og det er mindre innsjøer og myrområder. Bekken har sannsynligvis en mer varierende vannføring, med både flommer og perioder med mindre vann.

Overvåking 2024

Det var ganske stor vannføring i bekken på undersøkelsestidspunktet. Den utlagte grusen har spredt seg godt utover, også under høyspentlinja der det ikke var mulig å legge ut grus (bilde 2.1). Grusen hadde blandet seg godt med det opprinnelige substratet (bilde 2.2).

Det ble utført elfiske i bekken. Det ble ikke fanget fisk.

Bilde 2.2. Vikestølbekken. Den utlagte grusen hadde fordelt seg godt sammen med øvrig substrat.

Vurderinger

Grusen hadde fordelt seg godt og fremstår som naturlig. Det er mulig at grusen fortsatt var i bevegelse under gytetiden i fjor. Det kan være en årsak til at det ikke var yngel i år. Det bør være større sjanse for rekruttering neste år.

Øvre Løyntjønn

Innløpsbekken til Øvre Løyntjønn er påvirket med et bekkeinntak slik at vannføringen er unaturlig lav til tider (bilde 3.1). Det ble funnet litt yngel her i 2022 ([GN 2022-9](#)) og det ble anbefalt en forsiktig utlegging av noe gyte-/kalkgrus. Dette er foreløpig ikke utført.

Bilde 3.1. Innløpsbekk til Øvre Løyntjønn.

Overvåking 2024

Til tross for at det foreslåtte tiltaket ikke er gjennomført ble det utført undersøkelser. Vannføringen var god på undersøkelsestidspunktet. Elfiske i innløpet gav fangst av 2 fjorårsyngel (1+), samt et par større ørreter. Det ble også utført elfiske i utløpet av Øvre Løyntjønn (bilde 3.2). Her ble det fanget en ørret på omtrent 20 cm, samt observert to mindre som antas å være yngel. Det ble også elfisket på en bekkestrekning mellom to loner nedstrøms. Her ble det fanget en ørret også på om lag 20 cm. Det ble observert mye vaking av små ørreter i lonene.

Bilde 3.2. Utløpet fra Øvre Løyntjønn.

Vurderinger

Det er kun svak rekruttering i innløpsbekken til Øvre Løyntjønn. Litt fangst, og mye vaking nedstrøms vannet gir grunn til optimisme. Vannstrømmen ut av Øvre Løyntjønn har blitt kanalisert til et løp ved hjelp av små, enkle sperrer lagd av tre. Det bør være mulig for ørret å vandre opp til Øvre Løyntjønn fra lonene nedenfor. Dette kan gi et godt tilskudd til fiskebestanden der.

Utsetting av ørret ble avsluttet i 2023. Om noen få år vil bestanden i størst grad bestå av naturlig rekrutterte ørreter. Enten fra innløpsbekken, eller i kombinasjon med oppvandring nedenfra. Det bør utføres et prøvofiske med garn i Øvre Løyntjønn om noen få år for å avklare om dette er tilstrekkelig.